

דוּדֵי לְגַנּוּ וַיֹּאכַל פְּרֵי מִגְדָּיו מָאִי וַיֹּאכַל פְּרֵי מִגְדָּיו
 אֵלֶיךָ קִרְבָּנִין דְּאִתְקַרְבוּ קַמִּיהָ מִנְשַׁמְתִּיהוֹן
 דְּעִדִּיקָיָא הָאִי בְּפִלְגֻת לִילְיָא בְּשַׁעֲתָא אַחֲרָא שְׂאֵר
 קִרְבָּנִין מִפְּשֵׁי.

יְתִבּוּ רַבֵּי חֵיָא וְרַבֵּי יוֹסִי, אָמַר רַבֵּי יוֹסִי, בְּכַמְהָ
 זְמַנִּין שְׂאִילָנָא, הָאִי דְכִתְיִב, וַיְהִי בַחֲצֵי
 הַלַּיְלָה וַיְיָ הֶכָּה כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲמַאי לָא
 הָוָה בִּימָמָא, דִּיתְגַּלִּי לְכֹלָא פְּרִסוּמֵי נִיסָא, וְאֲמַאי
 מִיתוּ כָּל אִינוּן חֲלָשֵׁי דְבִתְר רַחֲיָא, וְאִינוּן טְלִיָּא
 דְּבִנֵי עָאנָא, וְלֹא מִיתוּ מַלְכֵי וּפְרֻדְשֵׁכֵי, וְגוֹבְרֵי
 מִגִּיחֵי קִרְבָּא, כְּמָה דְחָהּ בְּסַנְחֵרִיב, דְכִתְיִב, (מלכים ב',
 י"ט) וַיֵּצֵא מֶלֶךְ יִי וַיְיָ בְּמַחְנֶה אֲשׁוּר וְגו'. וְתַנִּינָן,
 כְּלָחוּ מַלְכִין בְּנֵי מַלְכִין רוּפִיעוּם וּפְרֻדְשֵׁכֵי, הָתָם (ד'
 ל"ז ע"א) אֲתַחֲזִי גְבוּרְתָא דְחָד שְׁלִיחָא דִילִיָּה, יְתִיר
 מֵהָאִי, דְחָהּ יָאוּת לְמַחְזֵי דִילִיָּה יְתִיר.

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וְהוּ הֶכָּה כָּל בְּכוֹר
 בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, לְמָה זֶה לֹא הָיָה בַיּוֹם,
 שִׁיתְגַּלִּי לְכֹל פְּרִסוּם הַנִּסִּים? וְלְמָה מִתּו
 כָּל אוֹתָם חֲלָשִׁים שְׂאֵחַר הַרְחִים וְאוֹתָם
 מְלָאִים שֶׁל בְּנֵי הַעֲזָאן, וְלֹא מִתּו מְלָכִים
 וְשָׂרִים וְאֲנָשִׁים עוֹרְכֵי קִרְבוֹת כְּמֹו שְׂהִיָּה
 בְּסַנְחֵרִיב, שְׂכַתוֹב (מלכים ב'–יט) וַיֵּצֵא מֶלֶךְ
 ה' וַיְיָ בְּמַחְנֶה אֲשׁוּר וְגו' וְשַׁנִּינוּ, כְּלָם

הַעֲדִיקִים, פְּרוּז יוֹצֵא וְקוּרָא: עוֹרֵי צִפּוֹן
 וּבוֹאֵי תִימָן הִפִּיחֵי גַּיִי יָזְלוּ בְּשַׁמּוּי זְבֹא
 דוּדֵי לְגַנּוּ וַיֹּאכַל פְּרֵי מִגְדָּיו. מַהוּ וַיֹּאכַל
 פְּרֵי מִגְדָּיו? אֵלּוּ קִרְבָּנוֹת שְׁנִקְרְבוּ לְפָנָיו
 מִנְשַׁמּוֹת הַעֲדִיקִים, זֶה בַחֲצֵי הַלַּיְלָה.
 בְּזִמָּן אַחַר שְׂאֵר קִרְבָּנוֹת מִפְּשֵׁי.

יְשִׁבּוּ רַבֵּי חֵיָא וְרַבֵּי יוֹסִי. אָמַר רַבֵּי
 יוֹסִי, בְּכַמְהָ פְּעָמִים שְׂאֵלְתִי, זֶה שְׂכַתוֹב

אָמַר לִיה יְאוֹת שְׁאַלְתָּ, וְאַנָּה לָא שְׁמַעְנָא מִיְדֵי
 בְּהַאי, וְלֹא אִימָא, אֲבָל הָא זְכִינָא לְכָל
 הַאי, וְאַרְחָא אֶתְתְּקֹן קָמֹן. אַנָּה שְׁמַעְנָא דְרַבִּי
 שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי מְדַבְּרֵי שְׁקִין דְּטַבְרִיָּה, נִיזִיל גַּבִּיחַ.
 יְתָבוּ, עַד דְּהָוָה נָהִיר יְמָמָא. פֶּד סָלִיק נְהוֹרָא, קָמוּ
 וְאַזְלוּ. פֶּד קָמוּ גַבִּיחַ. אֲשַׁכְחוּהוּ, דְּהָוָה יְתִיב,
 וְסִפְרָא דְאַגְדָּתָא בְּיַדִּיהָ.

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה מ') כָּל הַגּוֹיִם כָּאִין נְגִדוּ מֵאַפְסֵם
 וְתַהוּ נְחָשְׁבוּ לוֹ. בֵּינֹן דְּאָמַר, כָּל הַגּוֹיִם
 כָּאִין נְגִדוּ, לָמָּה כְּתִיב מֵאַפְסֵם וְתַהוּ נְחָשְׁבוּ לוֹ. אֵלָּא
 אוֹלִיפְנָא, דְּעַתְיָיְהוּ דְּכָל עַמּוּן דְּעֵלְמָא, דְּמַהִימְנוּתָא
 דְּלַהוֹן הוּא כָּאִין, דְּלֹא אֲדַבְּקוּ עֲלָאִין וְתַתְּאִין,
 (בְּתַתְּאִין) וְשׁוּיִין לְקַבְּלִיָּהוּ מְהִימְנוּתָא דְּשִׁטּוּתָא, אֲבָל
 מֵאַפְסֵם וְתַהוּ נְחָשְׁבוּ לוֹ, כְּהַאי עֲלֵעוּלָא, דְּסִתְרָא (ס"א)

לשון הקודש

קָמוּ וְהִלְכוּ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ אֵלָיו, מָצְאוּ אוֹתוֹ
 שֹׁהֵיב יוֹשֵׁב, וְסִפְרָא דְאַגְדָּה בְּיָדוֹ.

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה מ) כָּל הַגּוֹיִם כָּאִין נְגִדוּ
 מֵאַפְסֵם וְתַהוּ נְחָשְׁבוּ לוֹ. בֵּינֹן שְׁאָמַר כָּל
 הַגּוֹיִם כָּאִין נְגִדוּ, לָמָּה כְּתוּב מֵאַפְסֵם
 וְתַהוּ נְחָשְׁבוּ לוֹ? אֵלָּא לְמַדְנֵנּוּ, דְּעַתָּם שָׁל
 כָּל עַמּוּי הָעוֹלָם, שְׁאֵמוּנָתָם הִיא כָּאִין,
 שְׁלֹא נִדְבְּקוּ עֲלִיוֹנִים וְתַתְּוֹנִים (בְּתַתְּוֹנִים),
 וְשׁוּיִים כְּנִגְדָם אֲמוּנָה שָׁל שִׁטּוּת. אֲבָל

מְלָכִים בְּנֵי מְלָכִים, שָׂרִים וְקַצִּינִים. שָׁם
 נִרְאָתָה הַנְּבוּרָה שָׁל שְׁלִיחַ אַחַד שְׁלוֹ,
 יוֹתֵר מְזִה שְׁהִיהָ רְאוּי לְהִיּוֹת שְׁלוּ יוֹתֵר.
 אָמַר לוֹ, יָפָה שְׁאַלְתָּ, וְאַנִּי לֹא שְׁמַעְתִּי
 דְּבַר כְּזֶה וְלֹא אָמַר, אֲבָל הֲרֵי זְכִינִי
 לְכָל זֶה, וְהִדְרֵךְ מִתְקַנְנֵת לְפָנֵינוּ. אֲנִי
 שְׁמַעְתִּי שְׂרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי מְטַהֵר
 אֶת הַשְּׁקִים שָׁל טַבְרִיָּה, גִּלְךָ אֵלָיו.
 יָשְׁבוּ עַד שֶׁהֵאִיר הַיּוֹם. כְּשֶׁעָלָה הָאוֹר

דְּפִרְחָא) בְּרוּחָא, וּמִתְגַּלְגַּלָּא בְּקִיטָא בְּרִיקְנִיָּא, הָדָא
הוּא דְכְּתִיב, (דניאל ד') וְכָל דְיִירֵי אֲרַעָא כְּלָא חֲשִׁיבִין.

עוֹד פִּתַּח וְאָמַר, בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת
הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, אֵת דָּא יְמִינָא
דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאֵת דָּא שְׂמַאלָא. אוֹלִיפְנָא,
דְּסֵטָא קְדֻשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְמִינֵיהּ, וּבְרָא ית שְׂמִינָא,
וְסֵטָא שְׂמַאלָא, וּבְרָא ית אֲרַעָא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב,
(ישעיה מ"ח) אֶף יְדֵי יְסֻדָּה אֲרֶץ וַיְמִינֵי טַפְחָה שָׁמַיִם
קוֹרָא אֲנִי אֵלֵיהֶם יַעֲמְדוּ יַחְדָּו.

מַהוּ יַעֲמְדוּ יַחְדָּו. סִלְקָא דַּעְתָּךְ שְׂמִינָא וְאֲרַעָא
לָאו חֲבִי, (נ"א מִהַשָּׁמַיִם קוֹרָא אֲנִי אֵלֵיהֶם וְהָאָרֶץ לָאו חֲבִי)
אֵלָא יְמִינָא וְשְׂמַאלָא דְאֵינוּן אֵ"ת וְאֵ"ת, וְהֵיאֵךְ
יַעֲמְדוּ יַחְדָּו. בּוֹזֵאת הָהִיא, דְּשִׁלְטָא בְּפַלְגוֹת לִילִיָּא,
דְּכְלִילָא אֵ"ת בּוֹזֵאת.

לשון הקודש

שְׂמַאלוֹ וּבְרָא אֶת הָאָרֶץ. זֶהוּ שְׂכַתוּב
(ישעיה מ"ח) אֶף יְדֵי יְסֻדָּה אֲרֶץ וַיְמִינֵי טַפְחָה
שָׁמַיִם קְרָא אֲנִי אֵלֵיהֶם יַעֲמְדוּ יַחְדָּו.
מַה זֶה יַעֲמְדוּ יַחְדָּו? הַיַּעֲלָה עַל לְבָבְךָ
שְׂשָׁמִים וְאָרֶץ? לֹא כִּךְ (מִהַשָּׁמַיִם קוֹרָא אֲנִי
אֵלֵיהֶם. וְהָאָרֶץ לֹא כִּךְ) אֵלָא יְמִין וְשְׂמַאל שְׂהֶם
אֵ"ת וְאֵ"ת. וְהֵיאֵךְ יַעֲמְדוּ יַחְדָּו? בּוֹזֵאת
הָהִיא שְׂשׁוֹלְטָת בְּחַצוֹת הַלֵּילָה שְׂכַלּוּלָה
אֵ"ת בּוֹזֵאת.

מֵאַפְס וְתַהוּ נַחֲשָׁבוּ לוֹ, כְּמוֹ הַמוֹץ
שְׂסוּבָב (שַׁעַף) בְּרוּחַ וּמִתְגַּלְגַּל בְּקִיטָא
בְּרִיקְנוֹת, זֶהוּ שְׂכַתוּב (דניאל ד') וְכָל דְיִירֵי
הָאָרֶץ כְּכֹלֹם חֲשׁוּבִים.

עוֹד פִּתַּח וְאָמַר, בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים
אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. אֵת - זֶה יְמִין
שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאֵת - זֶה
הַשְּׂמַאל. לְמַדְנֵי שְׁנַטְהָ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא יְמִינוֹ וּבְרָא אֶת הַשָּׁמַיִם, וְנִטְהָ

וְתַנִּינָן, כְּתִיב (קהלת ג) אֶת הַכֹּל עָשָׂה יְפֶה בְּעֵתוֹ.
 א"ת, הָא דְאִמְרָן. הַכֹּל, כְּמָה דְאֵת אָמַר,
 (בראשית כד) וַיֵּי בְרַךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל. וְתֵאנָא, דְּהִיא
 כְּתָרָא דְאִתְקַרֵי זֵא"ת, דְּכִלְיָא מֵא"ת וְא"ת. וְשִׁלְמָא
 בְּפִלְגוּת לִילְיָא, בְּתֵרִין סְטֵרוֹי, בְּרַחֲמֵי וְדִינָא, רַחֲמֵי
 לְיִשְׂרָאֵל, וְדִינָא לְעַמּוּן עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת.

פְּתַח ר' חֵיָא וְאָמַר, אִי נִיחָא קָמִיָּה דְמַר,
 דְּנִימָא חַד מְלָה, עַל מַה דְאִתֵּינָא כְּתִיב,
 וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיֵּי הִפָּה כָּל פְּכוּר בְּאֶרֶץ
 מִצְרַיִם. וַיִּמָּהֵא דְאָמַר מַר, אֲשֶׁתִּמַּע דְּהֵאֵי פְסוּקָא
 בְּהֵהוּא מְלָה אָתָּא וְאַנָּן אֹרְחָא אֶתְתַּקְנָא קָמָן,
 לְמִיתֵי לְמִשְׁאֵל קָמָךְ.

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (תהלים קיג) מִי כִיֵּי אֱלֹהֵינוּ
 הַמִּגְבִּיחֵי לְשַׁבַּת וְגו'. מִי כִיֵּי אֱלֹהֵינוּ,

לשון הקודש

פְּתַח רַבִּי חֵיָא וְאָמַר, אִם נוֹחַ לְפָנֵי מַר
 שְׁנֵאמַר דְּבַר אֶחָד עַל מַה שְׁפָאֵתֵי
 כְּתוּב, וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיְהִי הִפָּה כָּל
 פְּכוּר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. וַיִּמָּהֵא שְׁאָמַר מַר,
 נִשְׁמַע שְׁפָסוּק זֶה בְּאוֹתוֹ דְּבַר בָּא, וְאַנּוּ
 הַדְרֵךְ תְּקִינָה לְפָנֵינוּ לְבָא וְלִשְׁאֵל
 לְפָנֵיךְ.

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (תהלים קיג) מִי כֵהוּ

וְשִׁנִּינוּ, כְּתוּב (קהלת ג) אֶת הַכֹּל עָשָׂה
 יְפֶה בְּעֵתוֹ. א"ת – זֶה שְׁאִמְרָנוּ. הַכֹּל –
 כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (בראשית כד) וַיְהִי בְרַךְ אֶת
 אַבְרָהָם בְּכָל. וְשִׁנִּינוּ שְׁהִיא פְתַח
 שְׁנִקְרָא זֵא"ת, שְׁכִלּוּלָה מֵא"ת וְא"ת,
 וְשׁוּלְמָת פְּחָצוֹת הַלַּיְלָה בְּשִׁנֵי צְדִיקָה,
 בְּרַחֲמִים וְדִין. רַחֲמִים לְיִשְׂרָאֵל, וְדִין
 לְעַמּוּם עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת.

דְּסָלִיק וְאִתְעַפֵּר לְאִתְיִשְׁבָּא בְּכִתְרָא עֲלָאָה קְדִישָׁא,
נְהִירוּ עַל כָּל בּוֹצִינֵי דְנִתְרוּ כְתָרִין וְעַפְרִין.
הַמְשַׁפְּלִי לְרֵאוֹת, דְנִתְרוּ בְּכִתְרוֹי, מִכְתָּרָא לְכְתָרָא,
מִנְזָרָא לְנִזְרָא, מִנְהִירוּ לְנְהִירוּ, מִבוֹצִינָא לְבוֹצִינָא.
לְאַשְׁנֵחָא בְּעֵלְאִין וְתַתְּאִין, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (תהלים
י"ד) יי' מִשָּׁמַיִם הִשְׁקִיף עַל בְּנֵי אָדָם וְגו'.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב, וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה. כְּחֲצֵי מִיבְעֵי
לֵיה, אִזּוּ בַחֲצוֹת, כְּגוֹנוֹנָא דְאָמַר מֹשֶׁה. וְאִי
כְּמָה דְאָמְרֵי חֲבֵרְנָא, דְלֹא יִימְרוּן אֲצִטְגְּנִי פְרַעָה,
מֹשֶׁה בְּדַאי הוּא. הָא קוֹשְׁיָא בְּאַתְרֵיהּ קִיּוּמָא,
בְּתַלְת גְּווּנֵי, דְאִפְּלוּ יִשְׂרָאֵל יִימְרוּן חֲבִי. חַד, דְאִי
חֲבִי הָוָה לֵיה לְמִימָר וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בַחֲצוֹת הַלַּיְלָה.
אַמְאֵי קְאָמַר, כֹּה אָמַר יי' וְגו'. כְּמָה דְלֹא אִתְכּוּוֹן
שַׁעְתָּא, דְהָא לָא יִתְכַסּוּן בְּמֹשֶׁה, אֲלָא בְּפִטְרוֹנָא,

לשון הקודש

בֵּא רְאָה, כְּתוּב וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה.
בַּחֲצֵי הִיָּה צְרִיד (לבח), אִזּוּ בַחֲצוֹת, כְּמוֹ
שְׁאֵמַר מֹשֶׁה. וְאִם כְּמוֹ שְׁאֵמְרוּ חֲבֵרֵינוּ,
שְׁלֹא יֹאמְרוּ אֲצִטְגְּנִי פְרַעָה, מֹשֶׁה
בְּדַאי הוּא. הָרִי הַקְּשִׁיָּא בְּמִקוּמָה עוֹמְדָת
בְּשִׁלְשָׁה אַפְּנִים, שְׁאֵפְלוּ יִשְׂרָאֵל יֹאמְרוּ
כְּדָ. אַחַד – שְׁאֵם כְּדָ, הִיָּה לוֹ לֹמַר,
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בַחֲצוֹת הַלַּיְלָה. לְמָה אָמַר
כֹּה אָמַר ה' וְגו', כְּמוֹ שְׁלֹא יִכּוּן אֵת

אַלְהֵינוּ הַמְּגַבִּיחֵי לְשִׁבְת וְגו'. מִי כֹה
אַלְהֵינוּ – שְׁעוּלָה וּמִתְעַפֵּר לְהִתְיִשְׁב
בְּכִתְרַ עֲלִיזוֹן קְדוּשָׁה, מְאִיר עַל כָּל
הַמְּנֻרוֹת שְׁמַאִירוֹת כְּתָרִים וְעַפְרוֹת.
הַמְשַׁפְּלִי לְרֵאוֹת – שִׁינְרַד בְּכִתְרֵינוּ
מִכְתָּר לְכְתָר, מִנְזָר לְנִזְר, מְאִיר לְאִיר,
מִמְּנֻרָה לְמְנֻרָה, לְהַשְׁגִּיחַ בְּעֵלְיוֹנִים
וְתַתְּוֹנִים. זֶהוּ שְׁכֵתוּב (שם י"ד) ה' מִשָּׁמַיִם
הִשְׁקִיף עַל בְּנֵי אָדָם וְגו'.

בְּגִין דְּאָמַר כּה אָמַר יי' וְגו'. תִּירי, דְּהָא מִשָּׁה אָמַר,
 עַד בְּכוֹר הַשְּׂפָחָה אֲשֶׁר אַחַר הַרְחִים, וְלֹא הָזָה חָכִי,
 אֲלֵא עַד בְּכוֹר הַשְּׂבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבוֹר. עַל כָּל
 פָּנִים אֲפִילוּ יִשְׂרָאֵל נִמִּי יִימְרוּן חָכִי, דְּהָא לֹא
 אֶתְבְּרִרוּן מְלִי. תִּלַּת דְּאִיהוּ אָמַר מְשָׁמָא דְּפֶטְרוּנָא
 בְּחַצוֹת, וּכְתִיב וַיְהִי בְּחַצֵי הַלַּיְלָה.

וְעוֹד, שְׂאֵלְתָא דִּילְכוֹן, יַתִּיר עַל מָטוּל דְּלֹא יָכִיל
 בְּעִירָא לְמַסְכֵּל. אֲמַאי הָזָה בְּפִלְגוֹת לִילִיא,
 וְלֹא בִימְמָא. וְאֲמַאי מִיתוּ כָל אֵינוֹן חֲלָשִׁין דְּבַתָּר
 רַחֲמֵי. אֲלֵא כֹּלָא רָזָא עֲלָאָה הוּא, בֵּין מְחַצְדֵי
 חֲקָלָא, וְכֹלָא אֶתְבָּשֶׁר (נִיָּא אֶתְבָּשֶׁר) בְּנִבְיָאָה מְהִימְנָא.

זְכָאָה חוֹלְקִיָּה דְּמִשָּׁה, דְּעָלִיָּה בְּתִיב (תהלים נה)
 יְפִיפִיתָ מִבְּנֵי אָדָם הוֹצַק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיךָ
 עַל כֵּן בֵּרַכְךָ אֱלֹהִים לְעוֹלָם. אֶהְבֶּתָ צְדָק וַתִּשְׁנֵא

לשון הקודש

וְעוֹד שְׂאֵלָה שְׁלָכֶם יוֹתֵר עַל הַמִּשָּׂא
 שְׁלֵא יְכוּלָה הַבְּהֵמָה לְסַבֵּל, לְמָה הִיָּה
 בְּחַצוֹת הַלַּיְלָה וְלֹא בַיּוֹם? וְלָמָּה מִתּוֹ כָּל
 אוֹתָם הַחֲלָשִׁים שְׂאֶחֶר הַרְחִים? אֲלֵא
 הַכֹּל הוּא סוּד עֲלִיוֹן בֵּין קוּצְרֵי הַשְּׂדֵה,
 וְהַכֹּל הַבָּשָׂר (הַחֲבָשָׁר) בְּנִבְיָא הַנְּאָמֵן.

אֲשֶׁרִי חֲלָקוּ שָׁל מִשָּׁה, שְׁעֲלִיו כְּתוּב
 יְפִיפִיתָ מִבְּנֵי אָדָם הוֹצַק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיךָ
 עַל כֵּן בֵּרַכְךָ אֱלֹהִים לְעוֹלָם. אֶהְבֶּתָ צְדָק

הַשְּׂעָה, שְׁהָרִי לֹא יִתְפָּסוּ בְּמִשָּׁה אֲלֵא
 בְּפֶטְרוּן, מִשּׁוּם שְׂאֵמַר כּה אָמַר ה' וְגו'?
 שְׁנַיִם - שְׁהָרִי מִשָּׁה אָמַר עַד בְּכוֹר
 הַשְּׂפָחָה אֲשֶׁר אַחַר הַרְחִים, וְלֹא הִיָּה
 כָּה, אֲלֵא עַד בְּכוֹר הַשְּׂבִי אֲשֶׁר בְּבֵית
 הַבוֹר. עַל כָּל פָּנִים, אֲפִילוּ יִשְׂרָאֵל גַּם
 יֵאמְרוּ כָּה, שְׁהָרִי לֹא הִתְבְּרִרוּ הַדְּבָרִים.
 שְׁלָשָׁה - שְׁהוּא אָמַר מִשּׁוּם הַפֶּטְרוּן
 בְּחַצוֹת, וּכְתוּב וַיְהִי בְּחַצֵי הַלַּיְלָה.

רַשַׁע עַל כֵּן מִשְׁחָד אֱלֹהִים אֱלֹהֵיךָ שָׁמֹן
 (דף ל"ז ע"ב) שְׁשׂוֹן מִחֲבָרֶיךָ. יְפִיפִיתָ מִבְּנֵי אָדָם: מִשֵּׁת וַחֲנוּךְ.
 הוֹצֵק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיךָ: מִנַּח וּבְנָיו. עַל כֵּן מִשְׁחָד
 אֱלֹהִים אֱלֹהֵיךָ: מֵאַבְרָהָם וַיִּצְחָק. שָׁמֹן שְׁשׂוֹן:
 מִיַּעֲקֹב. מִחֲבָרֶיךָ: מִשְׁאָר נְבִיאִי. וְכִי נָבַר דְּסָלִיק
 בְּדַרְגֵּינִי עַלְאִין דְּלֹא סָלִיק בְּרַ נֶשׂ אַחְרָא, לָא יַדַּע
 מַה דְּאָמַר.

אֱלֹא הָכִי תִּנְיֵנוּ, הֵאֵי כְתָרָא דְאַקְרִי זַא"ת, אֶתְקַרִי
 אִשְׁ"ה, כְּמַה דְאַתְּ אָמַר, (בראשית ב) לְזֹאת יִקְרָא
 אִשָּׁה. אִמְאִי. מִשׁוּם כִּי מֵאִישׁ לְקַחְתָּהּ זֹאת. כָּאֵן
 הוּא אִישׁ. הֵהוּא דְאַקְרִי זֶה. וְדָא הוּא אִישׁ דְּכָר,
 כְּמַה דְאַתְּ אָמַר (שמות לב) כִּי זֶה מִלְּשָׁה הָאִישׁ. הָאִישׁ
 הַזֶּה. וְאַקְרִי אִישׁ זֶה, וְזֶה אִישׁ. וְזֹאת, אֶתְנַסִּיבַת
 מוֹזָה דְאַקְרִי זְכָר.

לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ

אֱלֹא כִּד שְׁנִינְנוּ, הַכְּתָר הַזֶּה שְׁנַקְרָא
 זַא"ת, נְקָרָא אִשְׁ"ה, כְּמוֹ שְׁנַאָמַר (בראשית
 ב) לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה. לְמַדָּה? מִשׁוּם כִּי
 מֵאִישׁ לְקַחְתָּהּ זֹאת. מִי הוּא אִישׁ? אוֹתוֹ
 שְׁנַקְרָא זֶה, וְזֶהוּ אִישׁ זְכָר, כְּמוֹ שְׁנַאָמַר
 (שמות לב) כִּי זֶה מִלְּשָׁה הָאִישׁ. הָאִישׁ הַזֶּה.
 וְנַקְרָא אִישׁ זֶה, וְזֶה אִישׁ. וְזֹאת נְלַקְחָהּ
 מוֹזָה שְׁנַקְרָא זְכָר.

וְתִשְׁנֵא רַשַׁע עַל כֵּן מִשְׁחָד אֱלֹהִים
 אֱלֹהֵיךָ שָׁמֹן שְׁשׂוֹן מִחֲבָרֶיךָ. יְפִיפִיתָ
 מִבְּנֵי אָדָם - מִשֵּׁת וַחֲנוּךְ. הוֹצֵק חֵן
 בְּשִׁפְתוֹתֶיךָ - מִנַּח וּבְנָיו. עַל כֵּן מִשְׁחָד
 אֱלֹהִים אֱלֹהֵיךָ - מֵאַבְרָהָם וַיִּצְחָק. שָׁמֹן
 שְׁשׂוֹן - מִיַּעֲקֹב. מִחֲבָרֶיךָ - מִשְׁאָר
 נְבִיאִים. וְכִי נָבַר שְׁעוּלָה בְּדַרְגֹת
 עֲלִיוֹנוֹת שְׁלֹא עוּלָה שׁוּם אָדָם אַחַר לֹא
 יוֹדַע מַה שְׁאֹמַר?

וּבְגִין דָּא, אֵיהִי תִמְרָה דְּכָר וְנוֹקְבָא, דְּלֹא סָלִיק
 דָּא בְּלֹא דָא. תִּמְרָה: כְּמָה דְּאֵת אָמֵר, (שיר
 השירים ג) כְּתִמְרוֹת עֵשֶׂן. מַה עֵשֶׂן, סָלִיק חֲנוּר וְאוֹכֵם,
 אוֹף הָכָא, כְּלֵיל בְּהַ בְּפִלְגוֹת לֵילִיא, לְמַעְבַּד
 נִימוּסוֹי בְּחַד שִׁעְתָּא, חֲנוּר לְיִשְׂרָאֵל, וְאוֹכֵם לְעוֹבְדֵי
 עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים וּמִזְלוֹת.

וְעוֹד דִּהְיֵי לֵילִיא לָא אֲתַפְּלַג, לָא עָבִיד נִימוּסוֹי.
 מִנָּא לָן. מֵאֲבָרְהָם. דְּכִתְיֹב, (בראשית יד) וַיִּחַלֵּק
 עֲלֵיהֶם לַיְלָה, דְּאֲתַפְּלַג לְמַעְבַּד נִימוּסוֹי. אוֹף הָכָא
 מֹשֶׁה אָמַר כְּחֻצוֹת (מָהוּ כְּחֻצוֹת כְּמָה דְּאֵת אָמֵר (מלכים ב' ג') כְּעֻלוֹת
 הַמִּנְחָה (איוב ה') כְּעֻלוֹת גְּדִישׁ אוֹף הָכָא כְּחֻצוֹת) כְּמַפְּלַג. דְּמֹשֶׁה יִדְעַ
 דְּלֹא יַעֲבִיד נִימוּסוֹי, עַד דְּאֲתַפְּלַג.

וְהָכִי הָוָה, דְּלֹא עָבִיד לֵילִיא נִימוּסוֹי, עַד
 דְּאֲתַפְּלַג, בְּפִלְגוֹת בְּתִרְאָה, עָבִיד נִימוּסוֹי,

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

וּמִשּׁוֹם כִּד הַתִּמְרָה הַזֶּה זָכַר וְנוֹקְבָא,
 שְׁלֵא עוֹלָה זֶה בְּלִי זֶה. תִּמְרָה, כְּמוֹ
 שְׁנָאֵמֵר (שיר ג) כְּתִמְרוֹת עֵשֶׂן. מַה עֵשֶׂן
 עוֹלָה לָבֵן וְשָׁחַר, אָף כִּד הַבַּל כְּלוּל בְּהַ
 כְּחֻצוֹת הַלַּיְלָה לְעִשׂוֹת הַנְּהַגוֹתִיהָ בְּשַׁעֲהָ
 אַחַת לָבֵן לְיִשְׂרָאֵל וְשָׁחַר לְעוֹבְדֵי
 כּוֹכְבִים וּמִזְלוֹת.

וְעוֹד, שְׁהַלַּיְלָה הַזֶּה לֹא נִחְלַק וְלֹא

עוֹשֶׂה הַנְּהַגוֹתָיו. מִנֵּין לָנוּ? מֵאֲבָרְהָם,
 שְׁכַתּוֹב וַיִּחַלֵּק עֲלֵיהֶם לַיְלָה, שְׁנַחֲלַק
 לְעִשׂוֹת הַנְּהַגוֹתִיו. אָף כָּאֵן מֹשֶׁה אָמַר
 כְּחֻצוֹת, וּמָהוּ כְּחֻצוֹת? כְּמוֹ שְׁנָאֵמֵר (מלכים ב' ג') כְּעֻלוֹת
 הַמִּנְחָה, (איוב ה') כְּעֻלוֹת גְּדִישׁ. אָף כָּאֵן כְּחֻצוֹתוֹ
 בְּשִׁמְתַחֲלַק. שְׁמֹשֶׁה יִדְעַ שְׁלֵא יַעֲשֶׂה
 הַנְּהַגוֹתָיו עַד שְׁתִּתְחַלַּק.

וְכִד הַזֶּה, שְׁלֵא עִשָׂה הַלַּיְלָה הַנְּהַגוֹתָיו

הָדָא הוּא דְכְתִיב וַיְהִי בַתְּצִי הַלְיָלָה. מָאִי בַתְּצִי.
בְּפִלְגוֹת בַּתְּרָאָה, בְּזִמְנָא דִּיאִהִי שְׁלֵטָא, וְאַשְׁתַּכַּח
הָאִי זֹאת, לְמַעַבְדַּ נְמוּסִין תְּדִירָא, וְכָל נִימוּסָא
דְּאַתְעָבִיד בְּלִילְיָא, בְּפִלְגוֹתָא בַּתְּרָאָה אֶתְעָבִיד.

וַיֵּי' הֶפְהָ כָּל בְּכוֹר, וַיֵּי': הוּא וּבֵית דִּינּוּ, וַיֵּי': הוּא
וְנִימוּסֵי. הֶפְהָ כָּל בְּכוֹר הֶפְהָ, מִשָּׁה לֹא אָמַר
אֶלָּא וּמַת וְגו', מַהוּ הֶפְהָ. אֶלָּא, דְּאַתְעָר פַּה, בְּמַה
דְּאַגְזִים מִשָּׁה, דְּכְתִיב וְהֵנָּה לֹא שָׁמַעְתָּ עַד פַּה.

וְתֵאנָא, פְּרַעְיָה חֲפִים הָוָה מִכָּל חֲרָשׁוּי, וְאַסְתַּכַּל
בְּהָאִי זֹאת, דִּיעָבִיד בֵּיה דִּינָא, וְזִמִּין
לְחַרְבָּא אַרְעִיָה, בְּמַה דְּאָמַר מִשָּׁה, בְּזֹאת תִּדַע פִּי
אֲנִי יֵי'. וּבֵאִיהוּ מַה כְּתִיב, וַיִּפֶן פְּרַעְיָה. מַהוּ וַיִּפֶן.
דְּאַפְנִי לְבֵיה מִתְּרַחֲוֵרָא דָּא. בְּמַה דְּאַתְ אָמַר, (במדבר

לשון הקודש

בְּכוֹר – הֶפְהָ? מִשָּׁה לֹא אָמַר אֶלָּא וּמַת
וְגו', מַהוּ הֶפְהָ? אֶלָּא שְׁהַתְעוֹרֵר פַּה, כְּמוֹ
שֶׁהַפְחִיד אוֹתוֹ מִשָּׁה, שְׁכַתוֹב וְהֵנָּה לֹא
שָׁמַעְתָּ עַד פַּה.

וַיִּשְׁנִינּוּ, פְּרַעְיָה הָיָה חֲכָם מִכָּל מְכַשְׁפִּי,
וְהִסְתַּכַּל בְּזֹאת שְׁתַּעֲשֶׂה בּוֹ דִּין, וְעַתִּידָהּ
לְחַרְיֵב אֶת אַרְצוֹ, כְּמוֹ שְׁאָמַר מִשָּׁה,
בְּזֹאת תִּדַע פִּי אֲנִי ה'. וּבַהוּא מַה כְּתוּב?
(שמות ט) וַיִּפֶן פְּרַעְיָה. מַה זֶה וַיִּפֶן? שֶׁהִפְנָה

עַד שֶׁהִתְחַלַּק, בַּתְּצִי הָאֲחֵרוֹן עָשָׂה
הַנְּהַגוֹתָיו, וְהוּוּ שְׁכַתוֹב וַיְהִי בַּתְּצִי
הַלְיָלָה. מַה זֶה בַּתְּצִי? בַּמַּחְצִית
הָאֲחֵרוֹנָה, בְּזִמְנָן שְׁהִיא שׁוֹלֵטָת, וְנִמְצָאת
זֹאת הַזֹּאת לַעֲשׂוֹת הַנְּהַגוֹת תְּמִידָה. וְכָל
הַנְּהַגָּה שְׁנַעֲשִׂית בְּלִילְיָה, נַעֲשִׂית
בַּמַּחְצִית הָאֲחֵרוֹנָה.

וְה' הֶפְהָ כָּל בְּכוֹר. וְה' – הוּא וּבֵית
דִּינּוּ. וְה' – הוּא וְהַנְּהַגוֹתָיו. הֶפְהָ כָּל

(יב) וַיִּפֶּן אֶתְרוֹן. וַיָּבֹא אֶל בֵּיתוֹ וְלֹא שָׁת לְבוֹ גַם לְזֹאת. גַּם לְרַבּוֹת הָאֵי הַזְּמִינָא לְחֶרְבָּא אֲרַעִיָּה, וְלֹא שְׂוֵי לְבִיָּה לְקַבְּלִיָּה דְזֹא"ת.

כָּל בְּכוֹר, אֶפְלוֹ דְרַגִּין עֲלָאִין וְתַתְּאִין, אֲתַבְּרוּ מִשׁוֹלְטַנְהוֹן, (ס"א מִשְׁלֹשְׁלִיחוֹן) כָּל אֵינּוֹן דְּשִׁלְטִין בְּחֻכְמַתָּא דְלַהוֹן, דְּכְתִיב, בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. וְכָלְהוּ דְרַגִּין, עֲלָאִין וְתַתְּאִין, דְּאֲתַבְּרוּ מִשׁוֹלְטַנְהוֹן, (ס"א מִשְׁלֹשְׁלִיחוֹן) כָּלְהוּ בְּפִסּוּקָא אֲתַחְזוֹן, (ס"א אֲתַרְמִיזוֹ) דְּכְתִיב מִבְּכוֹר פְּרַעָה הַיּוֹשֵׁב עַל כֶּסֶּאֱ עַד בְּכוֹר הַשְּׂפָחָה אֲשֶׁר אַחַר הַרְחִים וְכֹל בְּכוֹר בְּהֵמָה, הָא כָּלְהוּ אֲתַחְזוֹן בְּפִסּוּקָא.

סְתָמָא דְמַלְחָה, מִבְּכוֹר פְּרַעָה הַיּוֹשֵׁב עַל כֶּסֶּאֱ, בְּתָרָא תַתְּאָה דְקוֹזְמִיטָא דְמַלְכוּתָא (נ"א מִמַּלְכוּתָא) דְלַעִילָא. עַד בְּכוֹר הַשְּׂפָחָה, בְּתָרָא

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

הַעֲלִיּוֹנוֹת וְהַתַּחְתּוֹנוֹת שְׁנַשְׁבְּרוּ מִשְׁלֹטוֹנָם (מִהַשְׁתַּלְשְׁלוֹתָם), כָּלָם נִרְאוּת (נִרְמִזוּת) בְּפִסּוּק, שְׂפָתוֹב מִבְּכוֹר פְּרַעָה הַיּוֹשֵׁב עַל כֶּסֶּאֱ עַד בְּכוֹר הַשְּׂפָחָה אֲשֶׁר אַחַר הַרְחִים וְכֹל בְּכוֹר בְּהֵמָה. הָרִי כָּלָם נִרְאִים בְּפִסּוּק.

סְתָמוֹ שֶׁל דְּבַר, מִבְּכוֹר פְּרַעָה הַיּוֹשֵׁב עַל כֶּסֶּאֱ – בְּתַר תַּחְתּוֹן שֶׁל שְׁלִיטָה

לְבוֹ מְהֻרָּהוֹר זֶה, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר וַיִּפֶּן אֶתְרוֹן. וַיָּבֹא אֶל בֵּיתוֹ וְלֹא שָׁת לְבוֹ גַם לְזֹאת. גַּם – לְרַבּוֹת זֶו שְׁעַתִּידָה לְהַחְרִיב אֶת אֲרַעְצוֹ, וְלֹא שָׁם לְבוֹ כְּנֶגֶד זֹאת.

כָּל בְּכוֹר – אֶפְלוֹ דְרַגִּנוֹת עֲלִיּוֹנוֹת וְתַחְתּוֹנוֹת נִשְׁבְּרוּ מִשְׁלֹטוֹנָם (מִהַשְׁתַּלְשְׁלוֹתָם), כָּל אוֹתָם שְׁשׁוֹלְטִים בְּחֻכְמָה שְׁלָהֶם, שְׂפָתוֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. וְכֹל הַדְּרַגּוֹת,

שְׂמָא לֹא, תִּתְּאָה מִינָהּ, דְּקוּזְמִיטָא מִבְּתַר אַרְבַּע
 (ג"א מִבְּתַרְהָ אַחַר) רְחִינ, אַרְבַּע מוֹשִׁירִין. (מִשְׁמַע) מוֹשׁוּם
 דְּבַתִּיב אַחַר הֶרְחִים, (וְלֹא מִן הֶרְחִים) וְכֹל בְּכוֹר
 בְּהֵמָה, תִּתְּאִין מִתְּתִיאִין, נוֹקְבָא מְנוֹקְבָתָא,
 דְּאִשְׁתְּכַחוּ בְּאִתְּנִי בְּבַעֲיָרִי וְחַמְרִי, פְּרַבְרִי בְּזוּטְרִי,
 וּמְקַבְּלִין מִנְּהוֹן גּוֹבְרִין וְנוֹקְבִין. עַד בְּכוֹר הַשְּׁבִי
 אֲשֶׁר בְּבֵית הַבּוֹר, אֵינּוֹן דְּנִפְקִין מִשְׁפָּחָה. דִּי
 בְּהוֹן עֲבָדִין לְאַסִּירִי, דִּישְׁתַּעְבְּדוֹן בְּהוֹן לְעֵלְמִין,
 וְלֹא יִפְקוֹן לְחִירוֹ.

וּבְרוּחֵצְנוּתָא דְּאֵלִין דְּרַגִּין, סְרִיבוּ מְעָרְאִי, דִּי
 בְּהוֹן עֲבָדוּ קִשְׂרָא לְיִשְׂרָאֵל, דְּלֹא
 יִפְקוֹן מִן עֲבָדוֹתֵהוֹן לְעֵלְמִין. וּבְהֵאִי אֶתְחַזִּי גְבוּרְתָא
 וְשִׁלְטָנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְדַכְרָנָא דָּא לָא
 יִשְׁתַּצִּי מִיִּשְׂרָאֵל לְדָרִי (דף ל"ח ע"א) דְּרִין, דְּאִי לָא הוּהּ

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

בְּבֵית הַבּוֹר – אוֹתָם שְׂיוּצָאִים מִשְׁפָּחָה,
 שְׂבָהֶם עוֹשִׂים לְאַסִּירִים שְׂיִשְׁתַּעְבְּדוּ
 בָּהֶם לְעוֹלָמִים וְלֹא יֵצְאוּ לְחֵירוֹת.
 וּבְבִטְחוֹן הַדְּרָגוֹת הַלְלוּ סְרִבוּ
 הַמְּעָרִים, שְׂבָהֶם עָשׂוּ קִשְׂרָא לְיִשְׂרָאֵל
 שְׂלֹא יֵצְאוּ מִעֲבָדוֹתָם לְעוֹלָמִים. וּבְזֶה
 נִרְאִית הַגְּבוּרָה וְהַשְּׁלִטוֹן שֶׁל הַקּוּדֵשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, וְזַכְרוֹן זֶה לֹא יִכְלֶה מִיִּשְׂרָאֵל
 לְדוֹרֵי דוֹרוֹת. שְׂאֵם לֹא הָיָה פֶת וּגְבוּרָה

הַמְּלָכוֹת (מִתְחַלְכּוֹת) שְׁלִמְעָלָה. עַד בְּכוֹר
 הַשְּׁפָחָה – כְּתֹר שְׂמָאל מִתְחַתִּיהָ שֶׁל
 שְׁלִיטָה מֵאַחַר אַרְבַּע (מִכְתֵּר אַחַר) רְחִים,
 אַרְבַּע מַחְנוֹת. (מִשְׁמַע) מוֹשׁוּם שְׂכַתוֹב אַחַר
 הֶרְחִים, (וְלֹא מִן הֶרְחִים) וְכֹל בְּכוֹר בְּהֵמָה –
 תְּחַתְּנוּגִים מִתְחַתְּנוּגִים, נִקְבָּה מְנוֹקְבוֹת,
 שְׂנַמְצָאוּ בְּאִתְּנוֹת בְּבֵהמוֹת וְחַמּוֹרִים,
 בְּגֹדוֹלִים וּבְקַטְמִינִים, וּמְקַבְּלִים מֵהֶם
 גְּבָרִים וּנְקָבוֹת. עַד בְּכוֹר הַשְּׁבִי אֲשֶׁר

חֵילָא וּגְבוּרָתָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, כָּל מַלְכֵי
עַמּוּן, וְכָל חֲרָשֵׁי עֲלָמִין, וְחַפְיָמֵי עֲלָמִין, לָא יִפְקוּן
לְיִשְׂרָאֵל מִן עֲבָדוֹתָא, דְשָׂרָא קְטָרִין דְלֵהוֹן, וְתַבַּר
כָּל אֵינוֹן כְּתָרִין, בְּגִין לְאַפְקָא לֹוֹן. עַל דָּא כְּתִיב,
(ירמיה י') מִי לֹא יִרְאֶה מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לֶךְ יֵאָתֶה כִּי
בְּכָל חֲכָמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם מֵאִין כְּמוֹךְ.

בְּכָה רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָרִים קָלִיָּה וְאַתְנַת, אָמַר
קְנִטוּרָא דְקִיטְפָא אֲשֶׁתְכַת, חֲשִׁבְתוֹן דְשִׁבַּח
קְדֻשָּׁא בְרִיךְ הוּא בְּמָה זְמַנִּין, (דברים ה) אֲשֶׁר
הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, (דברים טז) הוֹצִיאֲךָ יי' אֱלֹהֶיךָ
מִמִּצְרַיִם, (דברים ה) וַיּוֹצִיאֲךָ יי' אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם, (שמות יב)
הוֹצֵאתִי אֶת עֲבָאֲדֵיכֶם, (שמות יג) זְכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה
אֲשֶׁר יֵצְאָתֶם מִמִּצְרַיִם, (דברים יד) וַיּוֹצִיאֲךָ בְּפָנָיו בְּכַחוֹ
הַגָּדוֹל מִמִּצְרַיִם, (שמות יג) הוֹצִיא יי' אֶתְכֶם מִזֶּה.

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

אָמַר, אֲשֶׁבּוּל הַקְנִטוּר נִמְצָא. חֲשִׁבְתָם
שִׁשְׁבַח הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמָה פְעֻמִּים,
(דברים ה) אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם,
(שם טז) הוֹצִיאֲךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם, (שם ה)
וַיּוֹצִיאֲךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם, (שמות יב) הוֹצֵאתִי
אֶת עֲבָאֲדֵיכֶם, (שם יג) זְכוֹר אֶת הַיּוֹם
הַזֶּה אֲשֶׁר יֵצְאָתֶם מִמִּצְרַיִם, (דברים יד)
וַיּוֹצִיאֲךָ בְּפָנָיו בְּכַחוֹ הַגָּדוֹל מִמִּצְרַיִם,
הוֹצִיא ה' אֶתְכֶם מִזֶּה.

שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כָּל מַלְכֵי הָעַמִּים
וְכָל מְכַשְׁפֵי הָעוֹלָמוֹת וְחֲכָמֵי הָעוֹלָמוֹת,
לֹא יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבָדוֹת, שֶׁהִתִּיר
אֶת הַקְשָׁרִים שֶׁלָּהֶם וְשִׁבַּר אֶת כָּל אוֹתָם
הַבְּתָרִים כְּדֵי לְהוֹצִיא אוֹתָם. עַל זֶה
כְּתוּב (ירמיה י') מִי לֹא יִרְאֶה מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי
לֶךְ יֵאָתֶה כִּי בְּכָל חֲכָמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל
מַלְכוּתָם מֵאִין כְּמוֹךְ.
בְּכָה רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָרִים קוֹלוֹ וְנִאָּנַת.

אֱלֹא תֵאנָא, עֲשָׂרָה כְּתָרִין, אֵינִין לְתַתָּא, כְּגִוּוֹנָא
דְּלַעֲיִלָא, וּבְלָהוּ סְתִימִין בְּתַלְתָּא אֲלִין
דְּאַמְרִין. וְתַלְתַּת קְשָׁרִין קְשִׁירוּ בְּהוּ, עַל תַּלְתַּת
דְּרִגִין אֲלִין דְּבָהוּ עֲבָדוּ, דִּישְׂרָאֵל לָא יִפְקִין
מִשְׁעַבְדֵּיהוֹן לְעֵלְמִין.

זְכָאִין אֶתּוֹן אַבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב, דְּבִזְכוּתְכוֹן
שְׂרִיאֵי קְטָרִין, וְקוּדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא דְכָר
תַּלְתַּת קְטָרֵי מְהִימְנוּתָא דְלְכוֹן הָדָא הוּא דְכְּתִיב,
(שמות ב) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אַבְרָהָם אֶת
יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב. אֶת אַבְרָהָם, הָאֵל קְשָׁרָא הָדָא,
דְּאַבְרָהָם. אֶת יִצְחָק, הָאֵל קְשָׁרָא תְּנִינָא, דִּיִּצְחָק.
וְאֶת יַעֲקֹב, הָאֵל קְשָׁרָא תְּלִיתָאָה, שְׁלִימָתָא דִּיִּעֲקֹב.

תַּנָּא, כָּל זְמַנִּין וְחַגִּין וְשַׁבְּתִין, כְּלָהוּ דוּכְרָנָא
לְהָאֵי, וְעַל הָאֵי אַתְקִימוּ כְּלָהוּ,

לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

הָאֲמוּנָה שְׁלָכֶם. זֶהוּ שְׁכָנוֹב (שמות ב)
 וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אַבְרָהָם
 אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב. אֶת אַבְרָהָם – הָרִי
 קְשָׁר אֶחָד שֶׁל אַבְרָהָם. אֶת יִצְחָק – הָרִי
 קְשָׁר שְׁנַי שֶׁל יִצְחָק. וְאֶת יַעֲקֹב – הָרִי
 קְשָׁר שְׁלִישִׁי, שְׁלִמּוֹתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב.

לְמַדְנֵנוּ, כָּל הַזְּמַנִּים וְהַחֲגִים וְהַשַּׁבְּתוֹת,
 כְּלָם וּכְרוּן לְזֶה, וְעַל זֶה הַתְּקִימוּ כְּלָם,

אֱלֹא שְׁנִינֵנוּ, עֲשָׂרָה כְּתָרִים הֵם לְמַטָּה
 כְּמוֹ שְׁלִמְעֵלָה, וּכְלָם נִסְתָּרִים בְּשִׁלְשֵׁת
 אֵלֶּה שְׁאֲמַרְנוּ. וְשִׁלְשָׁה קְשָׁרִים קְשׁוּרִים
 בָּהֶם עַל שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת אֵלוּ שְׁבָהֶם עֲשׂוּ
 שִׁישְׂרָאֵל לֹא יֵצְאוּ מִשְׁעַבְדֵּם לְעוֹלָמִים.

אַשְׁרֵיכֶם אַבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב,
 שְׁבִזְכוּתְכֶם הִתִּירוּ אֶת הַקְּשָׁרִים,
 וְהַקּוּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא זָכַר שְׁלִשֵׁת קְשָׁרֵי

דְּאֵלְמִלָּא הָאִי, לָא הָוָה נְטוּרָא דְזַמְנִין וְחֲגִין
 וְשַׁבְּתִין. וּבְגִינֵי כֵּךְ, לָא אֶשְׁתַּיְצִי דְכַרְנָא דְמַצְרַיִם
 מִכָּל זַמְנִין וְחֲגִין וְשַׁבְּתִין. תָּא חֲזִי דִינָא (ס"א דא)
 הוּא יְסוּדָא וְשַׁרְשָׁא דְאוּרִייתָא, וְכָל פְּקוּדוּי, וְכָל
 מְהִימְנוּתָא שְׁלִימְתָא דִישְׂרָאֵל.

וְעוּד אַמַּאי לָא הָוָה בִּימְמָא דְשְׁאִילְתוּ. תְּנִינֵן,
 כְּתִיב הַיּוֹם אַתֶּם יוֹצֵאִים, וּכְתִיב הוֹצִיאֲךָ יי'
 אֶלְהִיךָ מִמִּצְרַיִם לַיְלָה. אֶלָּא תֵּאנָא, עֲקָרָא
 דְּפוּרְקָנָא דִישְׂרָאֵל, לָא הָוָה אֶלָּא בַּלַּיְלָה, דְּלִילִיא
 שְׂרָא קַטְרִין, וְעֵבִיד נּוֹקְמִין, וְיוֹמָא אֶפִּיק לֹון בְּרִישׁ
 גְּלִי, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (במדבר לג) יֵצְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 בְּיַד רַמָּה לְעֵינֵי כָּל מִצְרַיִם. (נ"א ועוד לַיְלָה שְׁאֵרֵי קַטְרִין וְעֵבִיד
 נּוֹקְמִין וְדִינִין וְיוֹמָא גְּלִי וּפְרָסִם נִיסָא וְנוֹקְמָא דְאֶתְעֵבִיד הָדָא הוּא דְכְּתִיב יֵצְאוּ בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל בְּיַד רַמָּה וְגו'). וּכְתִיב וּמִצְרַיִם מְקַבְּרִים אֶת אֲשֶׁר
 הִכָּה יי' בָּהֶם כָּל בְּכוֹר, דָּא הוּא פְּרִסוּמֵי נִיסָא.

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

יֵצְאִים, וּכְתוּב הוֹצִיאֲךָ ה' אֶלְהִיךָ
 מִמִּצְרַיִם לַיְלָה. אֶלָּא שְׁנִינֵן, עֲקָרָא גְּאֵלְת
 יִשְׂרָאֵל לָא הָיָה אֶלָּא בַּלַּיְלָה, שְׁהַלַּיְלָה
 מְתִיר קְשָׁרִים וְעוֹשָׂה נְקֻמוֹת, וְהַיּוֹם
 הוֹצִיא אוֹתָם בְּרֵאשׁ גְּלוּי, זְהוּ שְׁכַתוּב
 (במדבר לג) יֵצְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רַמָּה
 לְעֵינֵי כָּל מִצְרַיִם. (ועוד, הַלַּיְלָה מְתִיר אֶת הַקְּשָׁרִים
 וְעוֹשָׂה נְקֻמוֹת וְדִינִים, וְהַיּוֹם מְגַלֵּה וּמְפָרֵסֵם דְּהִסְ וְהַנְקֻמָּה שְׁנַעֲשֶׂה.

שְׁאֵלְמִלָּא זֶה לָא הָיְתָה שְׁמִירָה שְׁל
 זַמְנִים וְחֲגִים וְשַׁבְּתוֹת, וְלִכְּנָן לָא כְּלָה
 הַזְכָּרוֹן שְׁל מִצְרַיִם מִכָּל הַזְּמַנִּים וְהַחֲגִים
 וְהַשַּׁבְּתוֹת. בֵּא רְאָה, דִּין (סד) הוּא יְסוּד
 וְשַׁרְשׁ שְׁל הַתּוֹרָה, וְכָל מִצְוֹתֵינוּ, וְכָל
 הָאֵמוּנָה הַשְּׁלֵמָה שְׁל יִשְׂרָאֵל.
 וְעוּד, לָמָּה לָא הָיָה בְּיוֹם כְּפִי
 שְׁשִׂאֲלַתְּם? שְׁנִינֵן, כְּתוּב הַיּוֹם אַתֶּם

אֶתְּוֹ ר' חֵיָא ור' יוֹסִי, אֶשְׁתַּמְחוּ קָמִיהּ, וְנִשְׁקוּ יְדוּי. וּבְכוּ וְאָמְרוּ, גְּלִיפִין עֲלָאִין וְתַתָּאִין, זְקָפִין רִישָׁא בְּגִינְךָ, עָבַד קְדָשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא יְרוּשָׁלַיִם לְתַתָּא, בְּגִזְוֹנָא דְלַעֲיָלָא. עָבַד (רשבי"י) שׁוּרֵי קַרְתָּא קַדִישָׁא וְתַרְעוּי. מָאן דְעָיִל, לָא עָיִל, עַד דְיִפְתָּחוּן תַרְעִין. מָאן דְסָלִיק, לָא סָלִיק, עַד דְיִתְתַקְנוּן דְרָגִין דְשׁוּרֵי מָאן יָכִיל לְמַפְתַּח תַרְעִין דְקַרְתָּא קַדִישָׁא, וּמָאן יָכִיל לְאַתְקַנָּא דְרָגִין דְשׁוּרֵי, דָּא רַבִי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי, דְאִיהוּ פְתַח תַרְעִין דְרָזֵי דְחַכְמַתָּא, וְאִיהוּ אֶתְקִין דְרָגִין עֲלָאִין, וּכְתִיב (שמות לד) יִרְאֶה כָּל זְכוּרָךְ אֶת פְּנֵי הָאֲדוֹן יְיָ. מָאן פְּנֵי הָאֲדוֹן יְיָ, דָּא רַבִי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי, דְמָאן דְאִיהוּ דְכוּרָא מִן דְכַרְנַיָא, בְּעֵי לְאַתְחַזָּא קָמִיהּ.

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

הַמְדַרְגּוֹת שֶׁל הַחֹמוֹת. מִי יָכוֹל לְפַתַּח אֶת שַׁעֲרֵי הָעִיר הַקְּדוּשָׁה, וּמִי יָכוֹל לְהַתְקִין אֶת הַמְדַרְגּוֹת שֶׁל הַחֹמוֹת? זֶה רַבִי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי, שֶׁהוּא פּוֹתֵחַ שַׁעֲרֵים שֶׁל סוּדוֹת הַחֲכֵמָה וְהוּא מְתַקֵּן דְרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת. וְכָתוּב (דברים טז) יִרְאֶה כָּל זְכוּרָךְ אֶת פְּנֵי הָאֲדוֹן ה'. מִי זֶה פְּנֵי הָאֲדוֹן ה'? זֶה רַבִי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי, שְׁמִי שֶׁהוּא זָכָר מִן הַזְּכָרִים צְרִידָּהּ לְהִרְאוֹת לְפָנָיו.

זֶהוּ שְׁתוּב יָצְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רָמָה וְגו' וְכָתוּב וּמִצְרַיִם מִקְבָּרִים אֶת אֲשֶׁר הִכָּה ה' בָּהֶם כָּל בְּכוֹר. זֶהוּ פְרָסוּם הַיָּם.

בְּאֵי רַבִי חֵיָא וְרַבִי יוֹסִי, הִשְׁתַּמְחוּ לְפָנָיו וְנִשְׁקוּ יְדוּ, וּבְכוּ וְאָמְרוּ, הַקִּיקוֹת עֲלִיוֹנִים וְתַתְּחוֹנִים מְרִימִים רֹאשׁ בְּזִכְוֹתָךְ. עֲשֵׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יְרוּשָׁלַיִם לְמַטָּה כְּמוֹ שְׁלֹמֶעֱלָה. עֲשֵׂה (רשבי"י) חוֹמוֹת הָעִיר הַקְּדוּשָׁה וּשְׁעָרֶיהָ. מִי שְׁנַכְנְסֶם, לֹא נַכְנְסֶם עַד שְׂיִפְתָּחוּ הַשַּׁעֲרִים. מִי שְׁעוּלָה, לֹא עוּלָה עַד שְׂיִתְתַקְנוּ

אָמַר לוֹן, עַד הַשְּׁתָּא, לֹא סִימְנָא מְלָה דְשְׂאֵלְתָא
 דִּילְכוּן, דְּהָא תְּנִינָן, וַיְי' הִפָּה כָּל בְּכוֹר, כָּל
 בְּכוֹר סֶתֶם, בְּדִקְאֲמָרְן. וְכִלָּא הָוּה כְּמָה דְאֵינוֹן
 דְּמִיתוּ, אֵינוֹן קְטוּרֵי קְטָרִין, דְּהוּוּ מִשְׁתַּמְשִׁי
 בְּחַרְשֵׁיהוּ בְּאֵינוֹן בְּתָרִין. מְנַהוֹן מִשְׁתַּמְשִׁי בְּעֵלְאֵי,
 וּמְנַהוֹן בְּתַתָּאֵי, וְאָפּ עַל גַּב דְּכִלְהוּ תַתָּאִין אֵינוֹן.
 וְכָל אֲרַעָא דְּמַצְרִים מְלִיא חֲרָשִׁין הָוּה. וּכְתִיב פִּי
 אֵין בֵּית אֲשֶׁר אֵין שָׁם מֵת.

וְאֶתְעָבִיד דִּינָא בְּכִלָּא, בְּשַׁעְתָּא דְּאֶתְפְּנָשׁוּ כְּלָהוּ
 בְּבִתְיָהוֹן, וְלֹא הָוּוּ מִתְּפִזְרֵי בְּמִדְבְּרָא
 וּבְחֻקְלָא, אֶלְא כְּלָהוּ אֶשְׁתַּכְּחוּ בְּבִתְיָהוֹן, (וְאוֹר הַנֵּר יָפָה
 לְבִדְיָקָה מִבְּחוּץ) וְעָבַד לִילִיא דִּינֵוִי בְּכִלָּא בְּתַהִיא
 שַׁעְתָּא. וְתִנָּא הָוּה נָהִיר לִילִיא כִּיּוֹמָא דְּתַקּוּפָה
 דְּתַמּוּז, וְחַמָּא כָּל עַמָּא דִּינֵוִי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,

לשון הקודש

וּכְתוּב פִּי אֵין בֵּית אֲשֶׁר אֵין שָׁם מֵת. וְנַעֲשֶׂה דִין בְּכָל, בְּשַׁעָה שְׁהַתְכַּנְסוּ כָּלִם בְּבִתְיָהֶם וְלֹא הָיוּ מִתְּפִזְרִים בְּמִדְבָּר וּבְשָׂדֶה, אֶלְא כָּלִם נִמְצְאוּ בְּבִתְיָהֶם, (וְאוֹר הַנֵּר יָפָה לְבִדְיָקָה מִבְּחוּץ) וְעָשֶׂה הַלִּילָה אֶת דִּינֵוִי בְּכָל בְּאוֹתָהּ שַׁעָה. וְשִׁנֵּנוּ שְׁהִיָּה מְאִיר הַלִּילָה כְּמוֹ הַיּוֹם בְּתַקּוּפַת תַּמּוּז, וְרָאָה כָּל הָעָם אֶת דִּינֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, זְהוּ שְׁכַתְּנוּב (תַּהֲלִים קֶלֶט)

אָמַר לָהֶם, עַד עַכְשָׁו לֹא סִימְנוּ הַדְּבָר עַל שְׂאֵלְתְכֶם, שְׁהָרִי שְׁנִינוּ וְהִי הִפָּה כָּל בְּכוֹר, כָּל בְּכוֹר סֶתֶם, כְּמוֹ שְׂאֲמָרְנוּ. וְהַכֵּל הָיָה כְּמוֹ שֶׁל אוֹתָם שְׁמַתּוֹ, אוֹתָם קוּשְׁרֵי הַקְּשָׁרִים שְׁהָיוּ מִשְׁתַּמְשִׁים בְּכַשְׁפֵּיהֶם בְּאוֹתָם הַכְּתָרִים. מֵהֶם מִשְׁתַּמְשִׁים בְּעֵלְיוֹנִים וּמֵהֶם בְּתַחְתּוֹנִים, וְאָפּ עַל גַּב שְׁכָלֶם הֵם תַּחְתּוֹנִים. וְכָל אֲרָץ מַצְרַיִם מְלֵאָה הִיְתָה בְּשָׂפִים,